

# Rapport fra arbejdsgruppe om danskuddannelse for voksne udlændinge

juni 2009

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration  
Beskæftigelsesministeriet  
Finansministeriet  
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (CIRIUS)  
Undervisningsministeriet  
KL  
Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser  
Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere

Denne rapport bygger på fire eksterne evalueringer af danskuddannelsen for voksne udlændinge, der er gennemført i 2007:

- Rambøll Management: *'Med moduler som motor – evaluering af implementering af Danskuddannelsesloven'*. Gennemført i perioden september 2006 - september 2007.
- Deloitte: *'Undersøgelse af danskuddannelsens modultakstsystem'*. Gennemført i perioden maj 2006 – august 2007.
- AKF (Anvendt Kommunal Forskning): *'Progression i danskundervisningen før og efter den nye danskundervisningslov'*. Gennemført i perioden juni - september 2007.
- DPU (Danmarks Pædagogiske Universitet): *'Overgangen fra Studieprøven til de videregående uddannelser'*. Gennemført i perioden maj 2006 – november 2007

Rapporterne er tilgængelige på [www.nyidannmark.dk/](http://www.nyidannmark.dk/)

## Indhold

1. Kommissorium og arbejdsgruppens sammensætning .....	5
2. Resumé af arbejdsgruppens anbefalinger .....	7
3. Organisering og finansiering af danskuddannelse for voksne udlændinge .....	10
3.1. Organisering .....	10
3.2. Afregning mellem skole og kommune.....	13
3.3. Finansiering kommune - stat .....	14
3.4. Andre danskuddannelses tilbud.....	15
4. Målgruppe og den treårige uddannelsesret .....	17
4.1. Hvem har ret til danskuddannelse - gældende regler.....	17
4.2. Kursistgrundlaget .....	18
4.3. Behov for at justere målgruppen og uddannelses tilbuddet .....	23
Arbejdstagere.....	24
Au pairs .....	26
Udvekslingselever på gymnasier og erhvervsskoler .....	27
Internationale studerende .....	28
Den treårige uddannelsesret .....	28
5. Finansiering af danskuddannelse - modultakstsystemet .....	32
5.1. Gældende regler .....	32
5.2. De vejledende modultakster .....	32
5.3. Frit valg og placering af udbyder .....	34
6. Undervisning i kultur- og samfundsforhold i Danmark .....	35
6.1. Gældende regler .....	35
6.2. Udfordringerne .....	35
6.3. Mulige løsningsmodeller .....	36
7. Uddannelses- og erhvervsvejledning .....	37
7.1. Gældende regler .....	37
7.2. Udfordringer .....	37
7.3. Mulige løsningsmodeller .....	37
8. Gebyr for deltagelse i danskuddannelse .....	38
8.1. Gældende regler .....	38
8.2. Udfordringer .....	38
8.3. Mulige løsningsmodeller .....	38
9. Individuelle læringsplaner .....	40
9.1. Gældende regler .....	40
9.2. Udfordringer .....	40
9.3. Mulige løsningsmodeller .....	40
10. Tilsyn .....	41
10.1. Gældende regler for tilsyn .....	41
10.2. Udfordringer i forbindelse med tilsyn .....	41
10.3. Mulige løsningsmodeller .....	42
Bilag 1. Kommissorium for arbejdsgruppe vedrørende opfølgning på evalueringerne af danskuddannelsesloven .....	43
Bilag 2. Nye rammer og instrumenter i lov nr. 375 om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl. ....	44
Bilag 3. Evaluering af danskuddannelsen.....	46

Bilag 4. Relationer til anden lovgivning, politiske aftaler, aftaler med arbejdsmarkedets parter m.v. .... 47

## 1. Kommissorium og arbejdsgruppens sammensætning

Danskundervisningen af voksne udlændinge er igennem de seneste 10 år styrket organisatorisk, pædagogisk og indholdsmæssigt.

Med integrationsloven i 1999 blev danskundervisningen flyttet fra amtskommunerne til kommunerne. Undervisningen i dansk som andetsprog fik et kvalitetsmæssigt løft. Der blev således etableret afsluttende prøver i statsligt regi, udarbejdet fagbeskrivelser for de tre danskuddannelser, udsendt en række vejledninger om undervisningens indhold, og en intensiv efteruddannelsesindsats for lærere og ledere blev igangsat. I 1998 var der desuden blevet etableret en ny læreruddannelse for undervisere i dansk som andetsprog, som udbydes af Københavns og Århus universiteter.

Den nuværende lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. blev vedtaget af Folketinget i 2003 med et bredt flertal. Reformen trådte i kraft den 1. januar 2004 og indebar bl.a., at undervisningen blev opdelt i tre uddannelser, undervisningen blev mere erhvervsrettet, sprogskolernes monopol blev ophævet, og der blev indført taxameterstyring af skolerne, *jf. bilag 2*.

Tre år efter lovens ikrafttrædelse er der gennemført en evaluering af danskuddannelsen for voksne udlændinge, der blandt andet belyser, i hvilket omfang de nye rammer og instrumenter medvirker til at indfri lovens formål om en mere fleksibel og erhvervsrettet danskundervisning. Evalueringen blev offentliggjort den 17. januar 2008 og peger bl.a. på, at de nye rammer og instrumenter har styrket undervisningen, og at progressionen for kursister på alle tre uddannelser er forbedret.

Samtidig viser evalueringen, at der er punkter i danskuddannelsessystemet, hvor der fortsat er potentiale for forbedringer. Det gælder bl.a. kursisternes progression, modultakstfinansieringen og tilsynet med uddannelsesudbydere.

Regeringens Koordinationsudvalg besluttede den 30. april 2008 at nedsætte en arbejdsgruppe med eksterne repræsentanter, som med udgangspunkt i evalueringen skal belyse og uddybe nogle af de udfordringer, danskuddannelsesområdet står overfor, med henblik på at tilvejebringe et grundlag for en vurdering af behovet for eventuelle ændringer af danskuddannelsesloven, *jf. bilag 1*.

En af udfordringerne er, at målgruppen for danskuddannelse i de senere år har ændret karakter, således at udenlandske arbejdstagere udgør en stadig større del af målgruppen, *jf. afsnit 4.2, tabel 2*.

Arbejdsgruppen har været sammensat af repræsentanter fra Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (formandskab og sekretariat), Finansministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Undervisningsministeriet, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (CIRIUS), KL, Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser og Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere. DA og LO har deltaget i ét af arbejdsgruppens møder.

Der er afholdt syv møder i arbejdsgruppen, hvor følgende temaer er blevet drøftet og uddybet:

- Nye målgrupper for danskuddannelserne

- Den treårige uddannelsesret
- Modultakstfinansieringen
- Gebyr for deltagelse i danskuddannelse
- Indførelse af en fritvalgstakst for de kursister, der selv vælger udbyder
- Indførelse af en bredere uddannelses- og erhvervsvejledning
- Individuelle læringsplaner
- Undervisningen i kultur- og samfundsforhold i Danmark
- Tilsyn med danskuddannelserne.

Den følgende rapport udgør resultatet af arbejdsgruppens drøftelser, konklusioner og anbefalinger.

Rapportens anbefalinger vedrørende danskitilbud til udenlandske arbejdstagere tager endvidere højde for forslag nr. 3 "Nyt danskitilbud til arbejdstagere" i det løsningskatalog, som Deloitte har udarbejdet for regeringens Taskforce for international rekruttering, der blev nedsat i forbindelse med den politiske aftale om Jobplanen i februar 2008.

Rapportens afsnit 3 og 4 indeholder en overordnet gennemgang af danskundervisningens organisering, finansiering og målgrupper samt en række tabeller, der viser antallet af kursister fordelt på danskuddannelse, henvisningskategori og nationalitet.

Rapportens anbefalinger findes i afsnit 4 -10, hvor de enkelte problemstillinger uddybes. Endvidere giver afsnit 2 et resumé af arbejdsgruppens anbefalinger.

## 2. Resumé af arbejdsgruppens anbefalinger

### Anbefaling 1:

- *Det anbefales at indføre en ordning, hvorefter alle udenlandske arbejdstagere har adgang til danskuddannelse, når de har lovligt ophold i Danmark eller har fået udstedt et kildeskattkort, således at begyndelsestidspunktet for danskuddannelse fremrykkes.*

### Anbefaling 2:

- *Det anbefales, at udbydere af danskuddannelse som supplement til de tre danskuddannelser skal tilbyde et nyt danskundervisningstilbud "Intro-dansk", der er særligt målrettet de danskundervisningsbehov, som arbejdstagere har.*

### Anbefaling 3:

- *Det anbefales at indføre en klippekortsordning for au pair personer, således at de får ret til at følge enten 1-2 moduler på en af de tre danskuddannelser eller Intro-Dansk.*

### Anbefaling 4:

- *Det anbefales, at udvekslings elever over 18 år ikke længere har ret til danskundervisning i henhold til danskuddannelsesloven, og at kommunen ikke længere kan henvise udvekslings elever under 18 år til danskuddannelse.*

### Anbefaling 5:

- *Det anbefales at ændre den treårige uddannelsesret til en klippekortsmodel, der skal benyttes inden for fem år. Ændringerne tager alene sigte på at give et mere fleksibelt tilbud til personer i beskæftigelse eller personer med særlige indlæringsproblemer. Sigtet med det treårige introduktionsprogram - at sikre hurtigst mulig selvforløb og gennemførelse af danskuddannelse - fastholdes.*

### Anbefaling 6:

- *Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere anbefaler, at den gruppe af Danskuddannelse 1-kursister, der har mulighed for at nå til Prøve i Dansk 2, skal have muligheden ved at få et tilbud om undervisning i længere tid end tre år.*

### Anbefaling 7:

- *Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere anbefaler, at udlændinge, der er i beskæftigelse, eller studerende, som har opbrugt deres uddannelsesret, får tilbudt et genopfriskningskursus.*

### Anbefaling 8:

- *De vejledende modultakster på de årlige finanslove afskaffes, således at kommune og udbyder frit kan aftale modultaksternes størrelse.*

**Anbefaling 9:**

- *Det anbefales, at de aftalte modultakster opdeles i to lige store takster – en modul-takst og en resultattakst - således at afregningen i højere grad kan tage højde for, at nogle kursister stopper før modultest.*

**Anbefaling 10:**

- *Det anbefales, at en udbyder fremover kun kan tilbyde den ordinære danskuddan-nelse i en kommune efter aftale med den kommune, hvor undervisningen foregår. Det skal dog undersøges, hvordan det sikres, at undervisning på virksomheder, der er placeret uden for aftalekommunen, fortsat kan finde sted.*

**Anbefaling 11:**

- *Det anbefales, at pligten til at tilbyde særlig tilrettelagt undervisning i kultur- og sam-fundsforhold opretholdes, således at emnerne gennemgås på de tidlige moduler, men dog således, at underviseren konkret vurderer, hvilke dele af emnerne der er aktuelle for den pågældende kursistgruppe.*

**Anbefaling 12:**

- *Det anbefales, at Integrationsministeriet gennemgår og vurderer de obligatoriske emners relevans og aktualitet.*

**Anbefaling 13:**

- *Det anbefales, at Integrationsministeriet kortlægger, hvilke eksisterende materialer på andre sprog der kunne være relevante at bruge i undervisningen – herunder filmmateriale, der er versioneret til andre sprog.*

**Anbefaling 14:**

- *Det anbefales, at vejledningsindsatsen for sprogcentrenes kursister forbliver i job-centrets regi.*

**Anbefaling 15:**

- *Det anbefales, at gebyrbetalingen forenkles og gøres ensartet i alle kommuner. En forenkling af gebyrbetalingen skal vurderes i forhold til gebyrpolitikken.*

**Anbefaling 16:**

- *Det anbefales, at de individuelle læringsplaner afskaffes som obligatoriske for så vidt angår kursister med et normalt progressionsmønster. Den enkelte lærer kan dog benytte de individuelle læringsplaner, hvor det findes hensigtsmæssigt. For øvrige kursister, der har særlige vanskeligheder med danskindlæringen og langsom pro-gression, er læreren forpligtet til at udarbejde en individuel læringsplan.*



**Anbefaling 17:**

- *Det anbefales, at tilsynsforpligtelsen fortsat bør varetages af kommunerne, og at reglerne i danskuddannelsesloven og uddannelsesbekendtgørelsen klart bør præcisere kommunernes forpligtelse. Herudover vil Integrationsministeriet undersøge mulighederne for at styrke sit overordnede tilsyn med området.*

**Anbefaling 18:**

- *Det anbefales, at kommunerne hvert tredje år skal udarbejde en kort redegørelse til Integrationsministeriet om, hvorledes tilsynsopgaven har været varetaget i perioden.*

### 3. Organisering og finansiering af danskuddannelse for voksne udlændinge

#### 3.1. Organisering

Den grundlæggende danskuddannelse for nyankomne udlændinge tilbydes i henhold til lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl., jf. lovbekendtgørelse nr. 259 af 18. marts 2006, som ændret ved § 2 i lov nr. 104 af 7. februar 2007 (danskuddannelsesloven).

Kommunerne har ansvaret for danskundervisningen af voksne udlændinge. Kommunen kan enten selv oprette et kommunalt sprogcenter eller tilbyde danskuddannelse på ungdomsskolen. Kommunen kan også indgå en aftale med et privat sprogcenter eller på visse betingelser en anden privat udbyder end et sprogcenter, en offentlig uddannelsesinstitution eller en uddannelsesinstitution godkendt af det offentlige, om at udføre opgaven, jf. faktaboks 1.

#### **Faktaboks 1:**

##### **Udbydere af danskuddannelse**

I 2008 er der 60 udbydere af danskundervisning for voksne udlændinge. Heraf drives:

- 23 af kommunerne
- 7 af Dansk Flygtningehjælp
- 9 af andre oplysningsforbund
- 21 af øvrige private aktører.

Det skønnes, at omkring 1/3 af landets kommuner siden lovens ikrafttræden har gennemført udbud af danskuddannelsesopgaven.

Der var i 1. halvår af 2007 godt 25.000 kursister.

For udlændinge, der modtager starthjælp eller kontanthjælp, er det kommunen, der træffer afgørelse om, hvilket undervisningstilbud der tilbydes – herunder om kursistens eventuelle eget ønske om valg af sprogcenter skal imødekommes.

Dagpengemodtagere kan henvises til danskuddannelse af staten i jobcentret.

Selvforsørgende udlændinge har ret til frit at vælge udbyder, hvis udgifterne forbundet med deltagelse i undervisningen hos den valgte udbyder ikke overstiger den vejledende modul-takst på finansloven.

Undervisningen er opdelt i tre uddannelser (1, 2 og 3), der hver er opdelt i seks moduler med klare mål for progressionen. Hvert modul afsluttes med en test, der skal bestås for at fort-

sætte undervisningen på det næste modul. De tre danskuddannelser afsluttes alle med centralt stillede prøver, der retter sig mod særskilte grupper af kursister, således at der kan tages højde for den enkelte kursists uddannelsesbaggrund.

### **Faktaboks 2:**

**Danskuddannelserne** er opdelt i tre uddannelser:

**Danskuddannelse 1** henvender sig til udlændinge, som ikke kan læse og skrive det latinske alfabet. Uddannelsen afsluttes med Prøve i Dansk 1.

**Danskuddannelse 2** henvender sig til udlændinge, som har en kort skole- og uddannelsesbaggrund fra hjemlandet. Uddannelsen afsluttes med Prøve i Dansk 2.

**Danskuddannelse 3** henvender sig til udlændinge, som har en mellemlang eller en lang skole- og uddannelsesbaggrund. Uddannelsen afsluttes efter modul 5 med Prøve i Dansk 3 og efter modul 6 med Studieprøven. Studieprøven er det dansksproglige adgangskravkrav på en række videregående uddannelser.

Kursisterne følger således undervisning på hold, hvor det tilstræbes, at de øvrige kursister har samme baggrund og forudsætninger.

Alle tre uddannelser er bygget op af 6 moduler. Udlændingen skal bestå en modultest for at rykke op på det næste. Hele uddannelsen afsluttes med en prøve.

De tre uddannelser er parallelle uddannelser. Det betyder, at kursisten normalt kun følger undervisningen på én af de tre danskuddannelser.

Personer, der f.eks. er visiteret til Danskuddannelse 2, afslutter forløbet på dette niveau og med Prøve i Dansk 2. Uddannelsen fører altså normalt ikke videre til Danskuddannelse 3, men kursisten kan senere – mod betaling og uden undervisning indstille sig til Prøve i Dansk 3 som selvstuderende.

Alle udlændinge med opholdstilladelse/registreringsbevis, der er folkeregistreret i en kommune i Danmark, har ret til op til tre års danskuddannelse. Det gælder både udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, og andre udlændinge, for eksempel studerende, forskere, EU-borgere, jf. afsnit 4 om danskuddannelsernes målgrupper. Endvidere har EU-grænsependlere, der er arbejdstagere, og udlændinge, der efter EU-reglerne har ret til at etablere selvstændig virksomhed i Danmark uden at bo her, ret til danskuddannelse.

Udlændinge, som tilbydes et introduktionsprogram i henhold til integrationsloven, skal have tilbud om danskuddannelse, der skal kunne påbegyndes senest en måned efter kommunens overtagelse af integrationsansvaret for den pågældende. Integrationsloven omfatter flygtninge og familiesammenførte over 18 år, der kommer fra lande uden for Norden og EU.

Udlændinge, der ikke er omfattet af integrationsloven, skal have tilbudt danskuddannelse inden for en måned efter, at de har anmodet herom. Denne persongruppe omfatter f.eks. EU-borgere, forskere, studerende og højtuddannede, der får opholdstilladelse i medfør af jobkort-ordningen mv.

Alle selvforsørgende udlændinge har ret til frit at vælge udbyder, hvis udgifterne forbundet med deltagelse i undervisningen hos den valgte udbyder ikke overstiger den vejledende modulekst på finansloven.

Udlændinge, der modtager starthjælp eller kontanthjælp, kan henvises til danskuddannelse af jobcentret som led i et aktivt tilbud, og udlændinge, der modtager dagpenge, kan henvises til danskuddannelse af staten i jobcentret.

### **Faktaboks 3:**

#### **Alment sprog – fagsprog**

Danskundervisning for voksne udlændinge tager hensyn til kursistens skole- og uddannelsesbaggrund samt erhvervs- og uddannelsesmæssige behov ved tilrettelæggelsen af det enkelte undervisningsforløb.

Danskundervisningen skal kvalificere udlændinge sprogligt til at begå sig på arbejdsmarkedet og til at blive aktive medborgere i samfundet.

Danskundervisningen omfatter *alment dansk*.

*Alment dansk* indeholder de grundlæggende 'byggesten' i sproget, som bl.a. er udtale, retstavning, bøjninger, grammatiske strukturer og ord eller udtryk for almene begreber.

*Alment dansk* omfatter desuden udviklingen af grundlæggende færdigheder i at læse, skrive, lytte og tale på dansk.

Undervisningen indeholder også en videnmæssig dimension, idet sprogundervisningen tager sit tematiske afsæt inden for områderne arbejde, uddannelse, hverdagsliv og medborgerskab.

*Dansk fagsprog* indgår især, når danskundervisningen indgår i samspil med beskæftigelse eller øvrig uddannelse. I sådanne tilfælde er der fokus på det sprog, der bruges på en arbejdsplads eller uddannelsesinstitution.

### **3.2. Afregning mellem skole og kommune**

I henhold til lov om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl. skal kommunerne basere afregningen med ikke kommunale udbydere af danskuddannelse på modultakster.

Kommunen betaler for modulet, når en kursist påbegynder undervisningen på modulet, og skal først betale for undervisningen på det næste modul, når kursisten har bestået modultesten. Afregningen mellem kommune og udbyder afhænger dermed ikke som tidligere af, hvor mange undervisningslektioner, den pågældende kursist modtager på modulet.

Kravet om modultakstbetaling gælder ikke for kommunernes afregning med egne sprogcentre oprettet som kommunale institutioner, når der er tale om afregning for undervisning af kursister, der er bosiddende i kommunen.

Kravet om modultakstbetaling gælder heller ikke ved henvisning af ledige dagpengemodtagere, ligesom der også kan anvendes andre betalingsformer ved henvisning af start- og kon-tanthjælpsmodtagere efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

På de årlige finanslove fastsættes vejledende modultakster, der er forskellige for de tre danskuddannelser, idet kursisterne har forskellige forudsætninger for at lære dansk, og derfor modtager undervisningstilbud af forskelligt omfang.

De vejledende modultakster har til formål at give kommuner og udbydere et billede af de gennemsnitlige omkostninger ved et standarduddannelsesforløb, herunder udgifter til bygninger, tolkeudgifter, samt udbydernes og de driftsansvarlige kommuners administrationsudgifter.

De vejledende modultakster er beregnet ud fra kursistsammensætningen på landsplan. For nogle kursister vil udgifterne typisk være mindre, fordi de kan klare uddannelsen hurtigere og billigere (på grund af særlige tilrettelæggelsesformer) end standardnormeringen. For andre kursister, med et langsommere indlæringsstempo og større behov for lærerstøtte, kan de reelle udgifter ligge over det vejledende og gennemsnitlige takstniveau.

Kommunerne kan vælge at udbyde danskuddannelsesopgaven og aftale sig frem til modultakster i forbindelse med indgåelse af en driftsaftale. Modultaksterne på finansloven er således alene vejledende, og kommuner og udbydere er ikke bundet til at anvende disse.

### **3.3. Finansiering kommune - stat**

De offentlige udgifter til danskuddannelse for voksne udlændinge udgjorde i 2008 omkring 680 mio. kr. Heraf vedrører 280 mio. kr. undervisningen af kursister omfattet af integrationsloven og lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Kommunernes udgifter til danskuddannelse er finansieret af staten. Der ydes 50 pct. refusion af den enkelte kommunes udgift, og de øvrige udgifter finansieres over bloktilskuddet for kommunerne under ét.

For kursister, der er omfattet af integrationsloven, får kommunerne refunderet 50 pct. af deres udgifter til introduktionsprogrammet, herunder danskuddannelse, inden for et rådighedsbeløb på knap 75.000 kr. pr. helårsperson i aktivering. Kommunen kan således hjemtage op til halvdelen af rådighedsbeløbet, dvs. ca. 37.500 kr.

Tilsvarende refunderer staten 50 pct. af kommunernes udgifter til danskuddannelse for øvrige kursister, som er henvist til danskuddannelse efter danskuddannelsesloven.

Endelig refunderer staten 50 pct. af kommunernes udgifter til danskuddannelse til personer, der er henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats inden for et rådighedsbeløb på godt 20.000 kr. pr. år gange antallet af personer, der er omfattet af lovens § 2, nr. 2-4, herunder personer, der deltager i tilbud efter kapitel 12, opgjort som antal helårspersoner i regnskabsåret.

Staten udbetaler desuden et resultattilskud på 30.870 kr. pr. udlænding omfattet af integrationsloven, der inden for introduktionsperioden indstiller sig til prøve i dansk og senest ved første prøvetidspunkt efter introduktionsperiodens udløb består prøven. Resultattilskuddet finansieres af kommunerne under ét, da beløbet fragår i den kommunale budgetgaranti.

Kommunerne har endvidere mulighed for at opkræve et gebyr af selvforsørgende kursister, der ikke er omfattet af integrationsloven og lov om aktiv beskæftigelsesindsats. Kommunerne kan opkræve højst 500 kr. pr. undervisningsmodul af EU-borgere, højst 1.000 kr. pr. undervisningsmodul af studerende, specialister, au pairs m.fl. og højst 5.000 kr. pr. undervis-

ningsmodul af studerende, der opholder sig her i landet som led i uddannelse eller undervisning, der primært finansieres af den studerende selv. Kommunerne gebyrindtægter modregnes i bloktilskuddet.

### **3.4. Andre danskuddannelses tilbud**

Ud over grundlæggende danskuddannelse for nyankomne, som tilbydes i henhold til danskuddannelsesloven, findes der bl.a. nedenstående tilbud under Undervisningsministeriets lovgivning, der indgår i overgangen til videre voksenuddannelses tilbud mv. Tilbuddene bygger oven på den grundlæggende danskuddannelse for voksne udlændinge.

*Arbejdsmarkedssuddannelserne (AMU)* tilbyder danskundervisning til ufaglærte og faglærte ledige og beskæftigede i tilknytning til arbejdssituationen. Det er en betingelse, at deltagerne som minimum skal kunne klare sig på elementært dansk svarende til Prøve i Dansk 1 eller 2. AMU udbydes af Institutioner for Erhvervsrettet Uddannelse og finansieres ved taxametertilskud pr. årselev til undervisningsudgifter, fællesudgifter, bygningsudgifter samt indvendig vedligeholdelse. Antallet af deltagere i AMU's kurser i dansk som andetsprog i 2007 var 992 og i 1. halvår af 2008 1302.

*Forberedende Voksenundervisning (FVU)* er undervisning for personer med læsestavevanskeligheder. Alle, der oplever at have et behov, kan henvende sig. Der er tale om undervisning i læsning og stavning - ikke i mundtlige færdigheder.

FVU udbydes af voksenuddannelsescentre og af driftsoverenskomstparter efter driftsoverenskomst med voksenuddannelsescentrene. FVU finansieres ved taxametertilskud pr. årselev til undervisningsudgifter, fællesudgifter, indvendig vedligeholdelse og bygninger. Det samlede antal FVU-kursister i læsning var i skoleåret 2006/2007 21.443. Heraf havde ca. 13.000 kursister anden etnisk baggrund end dansk. Andelen af tosprogede er formentlig faldet betragteligt siden august 2007, hvor der indførtes en obligatorisk test, som netop har til formål at identificere de tosprogede, der ikke er egnede til tilbuddet.

*Almen Voksenuddannelse (AVU), basisdansk* er undervisning i dansk som andetsprog til alle tosprogede, der har behov for at forbedre danskfaglige kompetencer. Det dansksproglige adgangskrav svarer til Danskuddannelse 3, modul 5, midt. Almen voksenuddannelse udbydes af voksenuddannelsescentrene. Uddannelsen finansieres ved taxametertilskud pr. årselev til undervisningsudgifter, fællesudgifter samt indvendig vedligeholdelse. Voksenuddannelsescentrene får stillet lokaler vederlagsfrit til rådighed af Undervisningsministeriet og modtager derfor alene tilskud til indvendig vedligeholdelse. Antallet af kursister, der deltager i basisdansk på AVU, er ikke opgjort.

Erhvervsuddannelserne (EUD) udbyder *Erhvervsrettet andetsprogsdansk* som valgfag til deltagere på erhvervsuddannelser. Faget styrker elevens forudsætninger for at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse og varetage arbejdsopgaver efterfølgende. Faget forudsætter et dansksprogligt niveau svarende til Prøve i Dansk 3.

EUD udbydes af Institutioner for Erhvervsrettede Uddannelser. Uddannelserne finansieres ved taxametertilskud pr. årselev til undervisningsudgifter, færdiggørelsestaxameter, fælles-

udgifter, bygningstaxameter samt vedligeholdelsestaxameter og grundtilskud. Antallet af elever, der deltager i erhvervsrettet andetsprogsdansk, er ikke opgjort.

*Aftenskoleundervisning, jf. folkeoplysningsloven.* Undervisningen er åben for alle, uanset statsborgerskab. Deltagerne skal have bopæl i Danmark og være folkeregistreret. Det er op til den enkelte aftenskole at træffe beslutning om antallet af deltagere på det enkelte hold. Aftenskolen træffer også beslutning om valg af emner (med få undtagelser). Aftenskolen skal opkræve deltagerbetaling, men fastsætter selv størrelsen. Et eksempel fra en konkret aftenskoles program viser, at 30 lektioners sprogundervisning koster 960 kr. Der kan efter folkeoplysningsloven etableres undervisning i grundlæggende dansk for nyankomne, men dette forekommer i dag kun i mindre omfang, idet alle nyankomne udlændinge har ret til danskundervisning efter danskuddannelsesloven

#### **Faktaboks 4:**

##### **Hvornår stilles der krav om danskprøver?**

Integrationseksamen: Udlændinge, der er omfattet af integrationsloven (flygtninge og familiesammenførte)

Tidsubegrænset opholdstilladelse er betinget af en bestået Prøve i Dansk 2 eller Prøve i Dansk 1 og en engelskprøve på et niveau svarende til Prøve i Dansk 2.

Tidsubegrænset opholdstilladelse kræver i øvrigt en række andre betingelser, bl.a. at udlændingen har boet i Danmark en vis periode, ikke har forfalden gæld til det offentlige og har været i ordinær fuldtidsbeskæftigelse i mindst 2 år og 6 måneder.

Indfødsret : Alle udlændinge

For at blive optaget på lovforslag om indfødsrets meddelelse er det en forudsætning, at ansøgeren har bestået Prøve i Dansk 3 med et gennemsnit på mindst 4.

For at opnå indfødsret skal man endvidere have bopæl samt ophold af en vis varighed her i landet, tidsubegrænset opholdstilladelse, være selvforsørgende, dokumentere kendskab til danske samfundsforhold, dansk kultur og historie ved bevis for den særlige indfødsretsprøve, ikke have begået kriminalitet af en vis karakter, ikke have forfalden gæld til det offentlige samt give afkald på sit hidtidige statsborgerskab.



## **4. Målgruppe og den treårige uddannelsesret**

### **4.1. Hvem har ret til danskuddannelse - gældende regler**

Retten til danskuddannelse efter danskuddannelsesloven omfatter alle udenlandske statsborgere, der er folkeregistreret i Danmark. Endvidere har EU-pendlere ret til danskuddannelse. Grænsependlerne skal kunne dokumentere, at de er statsborgere i et EU-land, EØS-land eller Schweiz. Er EU-grænsependleren arbejdstager, skal den pågældende herudover fremlægge kildeskattenummer. Driver udlændingen selvstændig virksomhed her i landet, vil den pågældende normalt skulle fremlægge registreringsbevis fra det centrale virksomhedsregister (CVR). Det er den kommune, hvor EU-grænsependleren er skattepligtig, der skal tilbyde vedkommende danskuddannelse, det vil sige, den kommune, hvor den virksomhed, som vedkommende driver eller er ansat i, ligger.

Kursister kan henvises til undervisning af forskellige myndigheder og på forskelligt grundlag. For eksempel kan udlændinge henvises efter integrationsloven eller efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. Integrationslovs-kursister er kursister, som modtager dansk som en del af introduktionsprogrammet, der har en varighed af op til tre år. Kursister henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats er starthjælpsmodtagere, kontanthjælpsmodtagere og dagpengemodtagere, der af jobcentrene henvises til danskundervisning som led i aktivering.

Endelig er der en række kursister, der deltager i danskuddannelsen af andre årsager (i nedenstående tabel betegnes disse som øvrige). Det er typisk personer, der har fået opholdstilladelse i forbindelse med studie, som forskere, arbejde eller uddannelse og derfor er selvforsørgende eller forsørges af ægtefælle.

I første halvår af 2007 var 6.567 personer – eller 26 pct. - af de aktive kursister på danskuddannelsen henvist efter integrationsloven, 4.146 personer – svarende til 16 pct. – var henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, mens de resterende 14.427 kursister – eller 57 pct. – var henvist efter danskuddannelsesloven. Af sidstnævnte var 12.654 kursister selvfor-sørgende eller forsørget af ægtefælle.

**Tabel 1. Antallet af kursister første halvår 2007 fordelt på henvisningskategori.**

Integrationslovs-kursister	Nyankomne flygtninge og familiesammenførte omfattet af integrationsloven	6.567
Henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats	Kontanthjælps-, starthjælps- og dagpenge-mottagere der henvises til danskundervisning som led i et aktivt tilbud	4.146
Øvrige	EU-borgere, forskere, studerende, au-pairs, beskæftigede uden for integrationsloven mv.	14.427
I alt		25.140
<p>Note 1: På grund af vanskeligheder med indberetning af danskuddannelsesdata til Integrationsministeriet er det ikke muligt at opgøre aktivitetsstatistikker senere end 1. halvår af 2007.</p> <p>Note 2: For 1.416 kursisters vedkommende er der ikke registreret henvisningskategori i danskundervisningsdatabasen. Disse er medtaget i kategorien øvrige.</p>		

Med virkning fra 1. januar 2004 blev retten til danskundervisning for voksne udlændinge be-grænset til tre år.

Baggrunden for begrænsningen af uddannelsesretten var et ønske om at give den enkelte udlænding et incitament til at gennemføre en danskuddannelse i løbet af de første tre år ef-ter ankomsten til Danmark.

I forhold til målgrupperne for danskuddannelserne vil reglerne om den treårige uddannelses-ret i praksis primært have betydning i forhold til udlændinge, der er i beskæftigelse eller for-sørges af ægtefælle, idet udlændinge, der modtager kontanthjælp eller starthjælp, og som har behov for øget danskundervisning, typisk vil blive henvist til danskundervisning som del af de aktive tilbud i henhold lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

#### **4.2. Kursistgrundlaget**

Danskuddannelseslovens målgruppe har gennem de senere år ændret karakter, *jf. tabel 2*. Antallet af udlændinge, der er omfattet af integrationsloven (flygtninge og familiesammenførte), er blevet mindre, medens antallet af EU-borgere og personer, der kommer til Danmark som studerende, arbejdstagere m.fl., og som typisk opholder sig i Danmark i kortere perio-der, er steget betydeligt.

Især antallet af kursister henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats er faldet. Dette fald på 50 pct. fra 15.295 til 7.598 kursister i perioden 2001 til 2006 skal formentlig ses i

sammenhæng med den faldende ledighed, og at der har været en større gruppe af kontant-hjælpsmodtagere, som nu enten er kommet i beskæftigelse eller tilbydes andre aktive tilbud.

Ligeledes er antallet af integrationskursister faldet meget. Antallet af disse kursister er faldet med 45 pct. fra 16.382 kursister i 2001 til 8.937 i 2006, hvilket hænger sammen med faldet i antallet af nyankomne flygtninge og familiesammenførte.

Modsat har der i perioden været en stigning i antallet af øvrige kursister. Her er antallet af kursister steget fra 14.184 kursister i 2001 til 20.313 personer i 2006. Heraf udgør arbejdstagere, EU-borgere, forskere og studerende 85 pct. i 2006.

<b>Tabel 2. Fordeling af kursister på henvisningskategori</b>			
	<b>2001</b>	<b>2004</b>	<b>2006</b>
Kursister omfattet af Integrationsloven	16.382	11.248	8.937
Henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats	15.295	7.811	7.598
Øvrige (herunder eu-borgere, studerende, forskere, arbejdstagere)	14.184	20.959	20.313
I alt	45.861	40.018	36.848

Kilde: Integrationsministeriets danskundervisningsdatabase

I forhold til de tre danskuddannelser er antallet af kursister faldet på alle tre uddannelser, *jf. tabel 3.*

<b>Tabel 3. Fordeling på de tre danskuddannelser, 2001-2006.</b>			
	<b>2001</b>	<b>2004</b>	<b>2006</b>
Danskuddannelse 1	6.226	6.067	5.102
Danskuddannelse 2	13.697	15.096	13.521
Danskuddannelse 3	23.754	18.595	18.225
Andet/ mangler placering	2.184	260	
I alt	45.861	40.018	36.848

Note: Da de nuværende tre danskuddannelser ikke var etableret i 2001, er kursisterne i stedet delt op efter de daværende tre uddannelsesspor.  
Kilde: Integrationsministeriets danskundervisningsdatabase

Det bemærkes, at fordelingen af kursisterne på de tre danskuddannelser ikke har ændret sig særligt fra 2001 til 2006, *jf. tabel 4.*

**Tabel 4. Fordeling på de tre danskuddannelser, 2001-2006. Opgjort i andele.**

	2001	2004	2006
Danskuddannelse 1	14	15	14
Danskuddannelse 2	30	38	37
Danskuddannelse 3	52	46	49
Andet/ mangler placering	5	1	0
I alt	100 %	100 %	100 %

Note: Da de tre danskuddannelser, som vi kender dem i dag, ikke var indført i 2001, er kursisterne i stedet delt op efter de daværende tre uddannelsesspor.  
Kilde: Integrationsministeriets danskundervisningsdatabase

Polen er det land, hvorfra der i 2007 kom flest kursister, og hvor langt størstedelen – ca. 97 pct. – er i landet for at arbejde eller studere, *jf. tabel 5.*

Den næststørste nationalitet på danskuddannelserne var i 1. halvår af 2007 Tyrkiet, hvor 40 pct. af kursisterne er henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, og altså er kursister, der typisk har været i Danmark i længere tid end tre år. Det skal bemærkes, at antallet af kursister ikke direkte afspejler udgiftsfordelingen, idet kursisterne på de forskellige uddannelser mv. ikke har det samme ugentlige timetal.

**Tabel 5: Antallet af kursister 1. halvår 2007 fordelt på nationalitet samt henvisningskategori.**

	Integrationskursister	Lov om aktiv beskæftigelsespolitik (LAB)	Øvrige
Polen	--	28	1.685
Tyrkiet	387	665	608
Irak	299	713	354
Kina	208	104	879
Tyskland	-	14	1.126
Thailand	657	98	361
Afghanistan	279	365	205
Filippinerne	235	25	510
Pakistan	106	244	411
Somalia	80	531	122
Ukraine	102	8	481
Russiske Føderation	249	28	304
Storbritannien	--	28	530
Litauen	6	6	531
Iran	289	111	111
Øvrige vestlige	321	241	3.593
Øvrige ikke-vestlige	2.651	1.115	2.208
Mangler nationalitetskode	193	141	201
I alt	6.062	4.465	14.220

Kilde: Integrationsministeriets danskundervisningsdatabase

*Integrationskursister* omfatter voksne kursister, der er omfattet af det tre årige introduktionsprogram. Det er flygtninge og familiesammenførte fra lande uden for Norden og EU.

*Lov om en aktiv beskæftigelsespolitik (LAB)* omfatter udlændinge, der modtager starthjælp, kontanthjælp eller dagpenge, og som er henvist til danskundervisning som aktivt tilbud. Det kan være flygtninge og familiesammenførte, som ikke længere er omfattet af integrationsloven og ikke tidligere har gennemført danskuddannelsen, og nu modtager danskuddannelse som led i opkvalificering

*Øvrige kursister* omfatter en bred gruppe kursister – studerende, EU-borgere, udlændinge der får opholdstilladelse i forbindelse med job (forskere, jobkort, green-card, specialister etc.)

Sammenhængen mellem opholdsgrundlag og henvisningskategori er illustreret i nedenstående figur 1.

**Figur 1. Sammenhæng mellem opholdsgrundlag og henvisningskategori**

Henvisningskategori/ Opholdsgrundlag (Hovedgruppe markeret med fed)	Flygtninge og familie-sammenførte over 18 år	EU-borgere	Arbejdstager, f.eks. specialister, green card, etc.	Studerende
Integrationslovs-kursister	<b>Det tre årige introduktions program</b>	÷	÷	÷
Lov om aktiv Beskæftigelsespolitik	Personer der har været i landet over tre år, modtager start- eller kontanthjælp eller dagpenge og henvises til danskunder visning	EU-borgere, der modtager kontanthjælp og henvises til danskunder visning	(÷)	(÷)
Øvrige	Selvforsørgede der efter tre års perioden får tilladelse til at fortsætte undervisning	<b>Hovedgruppen</b>	<b>Hovedgruppen</b>	<b>Hovedgruppen</b>

Figuren viser, at der ikke nødvendigvis er en direkte sammenhæng mellem opholdsgrundlag og henvisningskategori. Således kan en person, der er henvist efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, være flygtning eller familiesammenført. Denne person har blot opholdt sig i Danmark i mere end tre år og er derfor ikke længere omfattet af integrationsloven. Ligeledes kan en person, der har fået tidsubegrænset opholdstilladelse, være henvist til danskuddannelse som selvforsørgende.

**Tabel 6: Antallet af kursister på danskuddannelsen i første halvår af 2007 opdelt på opholdsgrundlag.**

	Antal	Pct.
<b>Erhverv og studie</b>	<b>4.158</b>	<b>17 %</b>
- heraf lønarbejde og selvstændige erhvervsdrivende	549	2 %
- heraf lønarbejde - personer fra de nye EU-lande	1.059	4 %
- heraf uddannelse	942	4 %
- heraf au pairs	553	2 %
<b>EU/EØS- opholdsbeviser</b>	<b>4.188</b>	<b>17 %</b>
- heraf lønarbejde samt selvstændige erhverv	2.105	9 %
- heraf uddannelse	866	4 %
<b>Familiesammenføring</b>	<b>8.346</b>	<b>34 %</b>
<b>Asyl (flygtninge)</b>	<b>2.535</b>	<b>10 %</b>
<b>Tidsubegrænsede opholdstilladelser</b>	<b>2.650</b>	<b>11 %</b>
<b>Manglende oplysninger i Udlændingeregistret mv.</b>	<b>2.825</b>	<b>11 %</b>
<b>I alt</b>	<b>24.702<sup>1</sup></b>	<b>100 %</b>

Kilde: Integrationsministeriets danskundervisningsdatabase samt udlændingetjeneste  
Note 1: Summen svarer ikke helt til summen i tabel 1 og 5. Dette skyldes forskellig opgørelsesmetode

I første halvår af 2007 havde størstedelen af kursisterne på danskuddannelserne opholdstilladelse i forbindelse med familiesammenføring, mens 17 pct. havde opholdstilladelse i forbindelse med studie og erhverv, og 17 pct. havde et EU/EØS- opholdsbevis. Ca. 10. pct. af kursisterne var flygtninge, mens ca. 11 pct. havde en tidsubegrænset opholdstilladelse.

Tallene i tabel 6 kan ikke helt sammenlignes med tallene i tabel 1, hvor antallet af kursister er fordelt på henvisningskategori, da der ikke er direkte sammenhæng mellem opholdsgrundlag og henvisningskategori, jf. figur 1. Opgørelsen omfatter det nuværende opholdsgrundlag. Enkelte af kursisterne kan på starttidspunktet have haft et andet opholdsgrundlag.

### 4.3 Behov for at justere målgruppen og uddannelses tilbuddet

Danskuddannelserne i dag afspejler de mønstre, der indtil for ganske få år siden tegnede indvandring til og integration i Danmark; hovedparten af de udlændinge, der kom til landet, kom med det sigte at bosætte sig fast – omend ikke permanent – så for en længere årrække. Danskuddannelserne skulle derfor ses i et bredere integrationsperspektiv. Danskundervisningen skulle kvalificere udlændinge sprogligt ikke blot med henblik på at kunne begå sig på arbejdsmarkedet, men også til at kunne blive aktive medborgere i samfundet.

Som det fremgår ovenfor, har målgruppen for danskuddannelsesloven gennem de senere år ændret karakter. Antallet af udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, er blevet mindre, medens antallet af EU-borgere og personer, der kommer til Danmark som studerende, arbejdstagere m.fl. og som typisk opholder sig i Danmark i kortere perioder, er steget betydeligt.

Det permanente sigte gælder stadig for en stor del af de udlændinge, der kommer til Danmark, og dermed også for de formål, som danskuddannelserne varetager. Men for en stadig stigende andel af de udlændinge, der enten kommer til Danmark, eller som det danske samfund ønsker at rekruttere, er formålet først og fremmest arbejde. Sprogtilegnelse er ofte en afgørende forudsætning for at kunne varetage et arbejde. Det peger på behov for en hurtig og smidig adgang til sprogundervisning.

Arbejdsgruppen har på den baggrund drøftet spørgsmålet, om alle lovens målgrupper fortsat har behov for det samme treårige danskuddannelsesstilbud.

På den ene side er der udlændinge som for eksempel au pair personer og udvekslingselever, der kun opholder sig i kortere tid i Danmark, og som derfor ikke benytter det tre-årige danskuddannelsesstilbud fuldt ud.

På den anden side er der grupper, der af forskellige årsager – for eksempel beskæftigelse, handicap eller traumer – kun kan modtage få ugentlige timers undervisning, og som derfor har vanskeligheder ved at gennemføre en afsluttende danskprøve inden for tre år.

Endelig har det vist sig, at en nogle af de ældre udlændinge og udlændinge uden skolebaggrund fra hjemlandet, der er indplaceret på Danskuddannelse 1, har en langsom tilegnelse af dansk og derfor ikke kan nå at gennemføre danskuddannelsen inden for tre år.

### **Arbejdstagere**

I takt med den stigende mangel på arbejdskraft i Danmark er der i de senere år kommet en ny stor gruppe udlændinge til Danmark, først og fremmest personer fra de nye østlande, især Polen.

EU-borgere og andre arbejdstagere har ret til danskundervisning, når de er cpr-registreret.

EU-borgere kan frit indrejse i Danmark og uden registreringsbevis opholde sig i landet op til tre måneder. Arbejdssøgende kan opholde sig i landet op til seks måneder uden registreringsbevis.

En EU-borger vil typisk blive cpr-registreret 1-3 måneder efter, at vedkommende er flyttet til Danmark.

Arbejdsmarkedets parter har efterspurgt mulighed for, at EU-borgere og andre arbejdstagere kan påbegynde danskundervisning fra 1. dag i landet – uanset om de pågældende er cpr-registreret. Problemet med ventetiden har særligt været påpeget i forbindelse med den særlige øst-aftale for de nye EU-lande, hvor der som følge af de særlige regler for arbejdstilladelse kunne gå lidt længere tid, før udlændingen blev cpr-registreret. Dette forhold er dog ikke længere aktuelt, da de særlige regler for EU-borgere fra de nye EU-lande er under ud-fasning.

### **Anbefaling 1:**

- *Det anbefales at indføre en ordning, hvorefter alle udenlandske arbejdstagere har adgang til danskuddannelse, når de har lovligt ophold i Danmark eller har*



*fået udstedt et kildeskattkort, således at begyndelsestidspunktet for danskuddannelse fremrykkes.*

Eventuelle EU-retlige aspekter af forslaget undersøges.

En del af de udlændinge, der kommer til Danmark som arbejdstagere, bliver her kun i en kortere periode og har derfor sjældent behov for et helt treårigt danskuddannelsesforløb.

Det kan derfor overvejes at supplere de eksisterende tre danskuddannelser med et kortere og mere arbejdsmarkedsrettet danskundervisningstilbud 'Intro-dansk', således at arbejdstagere kan vælge mellem en af de eksisterende tre danskuddannelser eller tilbuddet om Intro-dansk.

### **Anbefaling 2:**

- *Udbydere af danskuddannelse skal som supplement til de tre danskuddannelser tilbyde et nyt danskundervisningstilbud "Intro-dansk" efter en klippekortsmodel, der er særligt målrettet de danskundervisningsbehov, som arbejdstagere har.*

Intro-dansk er et begynderkursus møntet på beskæftigede udlændinge, og kurset kan tilrettelægges specifikt arbejdsmarkedsrettet. Indholdet i danskuddannelsen skal sikre de udenlandske arbejdstagere en hurtig indføring i de mest basale danskundskaber, og det skal kunne have et branche- og erhvervsrettet sigte. Tilbuddet skal kunne tilrettelægges fleksibelt og behovsbestemt. Der skal kunne være fleksible muligheder for at afvikle og tilrettelægge undervisningen, så det passer til det arbejdsfællesskab, som den udenlandske arbejdstager indgår i samt til virksomhedernes behov. Det kan f.eks. tilrettelægges for beskæftigede på samme arbejdsplads, så undervisningen kan målrettes denne kursistgruppe, eller for beskæftigede inden for samme branche. Endvidere kan tilbuddet efter behov placeres på enten arbejdspladsen eller sprogcentret.

Selvforsørgende udlændinge, herunder arbejdstagere, der ikke modtager tilbud efter integrationsloven eller efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, har ret til frit at vælge udbyder. Ved tilrettelæggelsen af tilbuddet om Intro-dansk skal der tilsvarende være mulighed for frit valg mellem forskellige typer udbydere.

Omfanget af kurset kan være op til 250 timer, der svarer til ca. 6 timers ugentlig undervisning i 41 uger svarende til ca. 1 år. Elementerne i Intro-dansk skal kunne sammensættes og gennemføres efter behov efter en klippekortsmodel, der giver frit valg til arbejdstageren, som skal kunne sammensætte det konkrete tilbud efter eget valg og tempo inden for en nærmere bestemt tidsramme. I modsætning til de ordinære danskuddannelser omfatter Intro-dansk ikke modultest og afsluttende prøver.

Kurset i Intro-dansk vil kunne imødekomme arbejdsmarkedets ønske om danskuddannelse, der tager udgangspunkt i virksomhedens behov. Hvis virksomheden ønsker et mere omfattende undervisningstilbud til de ansatte, er det muligt at købe tillægsydelser hos udbyderne af danskuddannelse.

Der skal sikres, at arbejdstagere, der har modtaget Intro-dansk og som efterfølgende ønsker at blive i Danmark, får mulighed for at tage en danskuddannelse med henblik på at opnå tidsubegrænset opholdstilladelse og senere - hvis de ønsker det - at ansøge om dansk indfødsret.. Ved optagelse på de ordinære danskuddannelser ophører retten til at følge intro-dansk. Hvis de har gennemført dele af eller hele Intro-dansk-tilbuddet, skal det sikres, at den enkelte indplaceres på det niveau, hvor de efter en pædagogisk vurdering hører hjemme, det vil sige, hvor de får mest ud af undervisningen.

Tilbuddet er ligesom den almene danskuddannelse en ret for den enkelte. Tilmelding til Intro-dansk sker via sprogcentret. Undervisningen kan kun varetages af sprogcentre m.v., der i forvejen er udbydere af danskundervisning i henhold til danskuddannelsesloven.

Ægtefæller til arbejdstagere, som ikke selv er arbejdstagere, har - som i dag - ret til det fulde ordinære danskuddannelses tilbud, når de er blevet folkeregistreret. Det skal undersøges, hvorvidt tilbuddet om Intro-dansk også skal omfatte udenlandske arbejdstageres medfølgende ægtefæller.

I modsætning til finansieringen af de tre danskuddannelser modtager skolen direkte betaling fra Integrationsministeriet til finansiering af udgifterne til Intro-dansk. Dette vil indebære en administrativ forenkling, idet sprogcentre således ikke er nødt til at indhente betalingstilsgagn fra bopælskommunerne. Sprogcentret kan dermed lettere oprette virksomheds hold mv., der går på tværs af kommunegrænser.

For de cpr. registrerede kursister betaler kommunen ved årsafslutningen halvdelen af udgiften. Dette er nødvendigt for at sikre, at kommunerne ikke har et incitament til af økonomiske grunde at vejlede elever over i Intro-dansk.

Da Intro-dansk ikke er modulopbygget, vil afregningen skulle baseres på en timesats, der vil blive fastsat ud fra den gennemsnitlige timepris på sprogcentre.

### **Au pairs**

Danskuddannelseslovens målgruppe omfatter også udlændinge med opholdstilladelse eller registreringsbevis som au pair. Opholdstilladelsen gives med det formål at forbedre au pair-personens sproglige og evt. faglige kundskaber samt udvide den pågældendes kulturelle horisont gennem opnåelse af et bedre kendskab til Danmark. Au pair personen skal indtage en familiær stilling hos værtsfamilien. Arbejdsopgaverne omfatter deltagelse i den daglige husførelse og børnepasning. Opholdstilladelse gives som altovervejende hovedreglen i højst 18 måneder, dog ikke for længere tid end kontraktperioden. Antallet af opholdstilladelser til au pair personer er steget fra 1.156 tilladelser i 2002 til 2.207 tilladelser i 2007.

Efter de gældende regler har au pair personer ret til op til tre års danskuddannelse. Spørgsmålet er, om det er mest målrettet at stille et så omfattende tilbud til rådighed for personer, som kun opholder sig i Danmark midlertidigt.

### **Anbefaling 3:**

- *Det anbefales at indføre en klippekortsordning for au pair personer, således at de får ret til at følge 1-2 moduler på en af de tre danskuddannelser eller Intro-Dansk.*

Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere og KL anbefaler, at der gives au pairs ret til to modulers undervisning. Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere mener dog, at det bør overvejes at give ret til tre modulers undervisning. Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser kan støtte anbefalingen om ret til to modulers undervisning, dog ikke i form af en klippekortsmodel.

Udgangspunktet er, at au pair personer kun har ret til ét undervisningsforløb, uanset om den samme person får opholdstilladelse som au pair flere gange hos forskellige værtsfamilier. Hvis en au pair person har behov for mere danskuddannelse, har pågældende mulighed for at fortsætte undervisningen med fuld brugerbetaling, evt. finansieret af værtsfamilien.

Der skal tages stilling til au pair personers ret til danskuddannelse, såfremt de senere får et andet opholdsgrundlag.

### **Udvekslingselever på gymnasier og erhvervsskoler**

Udvekslingselever er udenlandske unge, der er på udvekslingsophold på en dansk uddannelsesinstitution.

Gruppen af udvekslingselever er oftest udenlandske elever, der opholder sig et år i Danmark, bor hos en dansk værtsfamilie og følger undervisningen på et dansk gymnasium eller en erhvervsskole. Udvekslingselever adskiller sig således fra internationale studerende, som er bosat i Danmark for at tage en hel eller en del af en (typisk) videregående uddannelse.

Udvekslingselever har – i modsætning til de internationale studerende (jf. nedenfor) – ikke et krav på at følge danskuddannelse, da de ofte er under 18 år og således ikke tilhører målgruppen for danskuddannelsesloven.

Kommunen har imidlertid pligt til at stille et danskundervisningstilbud til rådighed for udvekslingselever typisk på den lokale ungdomsskole, men kan dog i henhold til danskuddannelsesloven henvise til danskuddannelse i henhold til danskuddannelsesloven, hvis kommunen ikke har et relevant tilbud i ungdomsskolen eller et andet relevant tilbud.

Bestemmelsen i danskuddannelsesloven sigter imidlertid primært mod sent ankomne unge flygtninge, der er for gamle (17 år) til at følge folkeskolens undervisning og i stedet får et ungdomsskoletilbud. Hvis der i kommunen kun er få unge udlændige, og det derfor vil være bekesteligt at oprette undervisning på ungdomsskolen i dansk som andetsprog til disse, kan kommunen undtagelsesvis lade udlændingene følge undervisningen på sprogcentre, selvom de endnu ikke var fyldt 18 år.

Brugen af danskuddannelsesloven til undervisning af unge udvekslings elever er imidlertid ikke i overensstemmelse med det oprindelige formål med bestemmelsen, ligesom det medfører stigende udgifter til danskuddannelse.

Udvekslings elever har dog stadig mulighed for at deltage i danskuddannelse mod fuld betaling eventuelt således, at den uddannelsesinstitution, som udvekslings eleven går på, finansierer danskuddannelsen.

#### **Anbefaling 4:**

- *Det anbefales, at udvekslings elever over 18 år ikke længere har ret til danskundervisning i henhold til danskuddannelsesloven, og at kommunen ikke længere kan henvise udvekslings elever under 18 år til danskuddannelse.*

#### **Internationale studerende**

Gruppen af udvekslings elever må ikke forveksles med *internationale studerende*, som ifølge OECD's terminologi er studerende, der er rejst til et andet land for at læse en del eller hele deres uddannelse.

Der findes i øjeblikket ca. 14.000 internationale studerende i Danmark, hvoraf ca. 8.000 er her med henblik på at tage en hel uddannelse.

CIRIUS har gjort opmærksom på, at nye undersøgelser, som nogle af universiteternes karrierecentre har foretaget i 2008, viser, at manglende danskundskaber hos de internationale studerende vanskeliggør deres overgang til erhvervslivet og dermed muligheder for at fastholde dem i Danmark efter afsluttet uddannelse.

De pågældende studerende har i dag mulighed for et treårigt danskuddannelses tilbud. Undervisningen kan foregå på uddannelsesinstitutionen som forlagt undervisning. F.eks. har Roskilde Sprogcenter forlagt undervisning på Roskilde Universitet, således at studerende undervises sammen.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at det almene danskuddannelses tilbud er det rette tilbud til studerende og ikke kurset i Intro-dansk, som tilrettelægges brancherettet for begyndere.

#### **Den treårige uddannelsesret**

Som tidligere beskrevet er retten til danskuddannelse som udgangspunkt begrænset til tre år.

Baggrunden for begrænsningen af uddannelsesretten var et ønske om at give den enkelte udlænding et incitament til at gennemføre en danskuddannelse i løbet af de første tre år efter ankomsten til Danmark.

Arbejdsgruppen vurderer imidlertid, at uddannelsesretten har medført en række u hensigtsmæssigheder.

For eksempel kan udlændinge, der er i beskæftigelse, have vanskeligt ved at nå en afsluttende prøve i løbet af tre år, fordi de kun har begrænset tid til at deltage i danskuddannelse, og dermed får færre undervisningstimer end de kursister, der ikke er i beskæftigelse. Det samme kan gøre sig gældende for internationale studerende, som både skal følge studierne og deltage i danskuddannelse, jf. afsnittet om internationale studerende ovenfor.

Det kan betyde, at disse udlændinge ikke gennemfører en afsluttende danskprøve og således vil have vanskeligt ved at opnå tidsubegrænset opholdstilladelse og dansk indfødsret.

Begrænsningen af uddannelsesretten til tre år kan også være et problem for de udlændinge, der lider af alvorlige traumer, og som ikke kan gennemføre undervisningen inden for tre år. Denne gruppe har generelt koncentrationsbesvær og kan i perioder være ude af stand til at følge danskundervisningen.

De enkelte kommuner skal efter de gældende regler udvide uddannelsesretten for kursister, der på grund af f.eks. beskæftigelse, sygdom og handicap har været afskåret fra at følge undervisningen.

Men hvis en person med f.eks. traumer har mange korte fraværsperioder, eller en person i beskæftigelse kun kan deltage få timer ugentligt, har kommunen ikke pligt til at udvide uddannelsesretten.

#### **Anbefaling 5:**

- *Det anbefales at ændre den treårige uddannelsesret til en klippekortsmodel, der skal benyttes inden for fem år. Ændringerne tager alene sigte på at give et mere fleksibelt tilbud til personer i beskæftigelse eller personer med særlige indlæringsproblemer. Sigtet med det treårige introduktionsprogram – at sikre hurtigst mulig selvforsørgelse og gennemførelse af danskuddannelse - fastholdes.*

Det understreges, at der ikke er tale om en generel udvidelse af tilbuddet, men alene en udstrækning af den periode, hvori man kan deltage i danskuddannelse, således at beskæftigede, traumatiserede og personer med handicap får bedre mulighed for at nå en afsluttende prøve. De nuværende bestemmelser efter danskuddannelseslovens § 2, stk. 5, om forlængelse af den treårige periode, hvis kursisten i en periode har været afskåret fra at følge danskuddannelse, foreslås samtidig afskaffet bortset fra retten til forlængelse i forbindelse med orlov ved barsel. Disse regler har vist sig besværlige for kommunerne at administrere og en afskaffelse vil bidrage til afbureaukratisering.

Flygtninge og familiesammenførte, der er omfattet af integrationsloven, og som modtager introduktionsydelse, skal efter de nugældende bestemmelser i integrationsloven modtage et aktivt tilbud på 37 timer ugentligt. Sigtet er således at sikre, at ledige hurtigst muligt lærer dansk og kommer i beskæftigelse. Dette ændres ikke ved indførelsen af en klippekortsmodel.

del, og målsætningen skal fortsat være, at hovedparten af kursisterne gennemfører undervisningen inden for 2-3 år.

Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser påpeger, at den treårige uddannelsesret bør ændres til en ret til ordinær modultakstfinansieret danskuddannelse uden tidsbegrænsning, men betinget af den gennemførelseseffektivitet, som modultaksterne sikrer. Retten foreslås at gælde fra det tidspunkt, hvor den pågældende henvender sig eller bliver henvist til danskuddannelse.

#### **Anbefaling 6:**

- *Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere anbefaler, at den gruppe af Danskuddannelse 1-kursister, der har mulighed for at nå til Prøve i Dansk 2, skal have muligheden ved at få et tilbud om undervisning i længere tid end tre år.*

Baggrunden for anbefalingen er, at udlændinge, der har bestået en Prøve i Dansk 1 har et så lavt dansksprogligt kompetenceniveau, at denne gruppe ikke vil kunne deltage i voksen- og efteruddannelse.

Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser støtter anbefalingen.

#### **Anbefaling 7:**

- *Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere anbefaler, at udlændinge, der er i beskæftigelse, eller studerende, som har opbrugt deres uddannelsesret, får tilbudt et genopfriskningskursus.*

Baggrunden for anbefalingen er, at udlændinge, der har været længe i landet og som måske får et (nyt) job, ofte har behov for at få genopfrisket deres danskundskaber. Landsforbundet henviser til Integrationsministeriets tidsbegrænsede forsøgspulje 'Grundtilbud i arbejdsmarkedsdansk' på ca. 70 timer, der på nuværende tidspunkt ser ud til at dække et stort behov.

KL kan tilslutte sig, at udlændinge i beskæftigelse, der har opbrugt deres uddannelsesret, får tilbudt et genopfriskningskursus. Anbefalingen kan ses som en lovgivningsmæssig ajourføring af de gode erfaringer fra puljen "Grundtilbud i arbejdsmarkedsdansk". Tilbuddet bør efter KL's opfattelse begrænses til personer i beskæftigelse og vil kunne have en fastholdelsesefekt i forhold til grupper på arbejdsmarkedet, der ellers risikerer af skulle overgå til dagpenge eller kontanthjælp.

### Faktaboks 5:

Undervisningen på **Danskuddannelse 1**, der normalt er tilrettelagt for kursister, som ikke kan læse og skrive på deres modersmål, lægger især vægt på mundtligt dansk, så kursisterne bliver i stand til at begå sig i hverdagens almindelige situationer. Målet for uddannelsen er, at kursisterne behersker det danske sprog i et omfang, der gør det muligt at varetage ufaglært arbejde.

Kursister, der har bestået **Danskuddannelse 2**, har et dansksprogligt niveau, der normalt betyder, at kursisterne kan forstå, tale og læse dansk, så de kan klare sig i hverdagen. Kursisterne lærer også at kunne skrive enkle tekster. Målet for uddannelsen er, at kursisterne skal kunne få et job og kunne deltage i kompetencegivende AMU-kurser sammen med danske kolleger eller kunne deltage i social- og sundhedsuddannelserne.

Kursister, der har bestået **Danskuddannelse 3**, kan perspektivere problemstillinger og inddrage generel kulturel, historisk og samfundsmæssig viden. Kursisterne lærer at nuancere deres talte og skrevne sprog, så de kan argumentere for personlige holdninger og synspunkter på dansk. Målet for uddannelsen er, at kursisten skal kunne få et job eller tage fortsat uddannelse.

Kursister på Danskuddannelse 3 har derudover mulighed for at gennemføre **Studieprøven** i dansk som andetsprog, som er det dansksproglige adgangskrav til en række videregående uddannelser.

## **5. Finansiering af danskuddannelse - modultakstsystemet**

### **5.1. Gældende regler**

Afregningen mellem kommuner og skoler var, før den nuværende danskuddannelseslov trådte i kraft den 1. januar 2004, baseret på betaling pr. afholdt undervisningstime.

Med henblik på at skabe forbedret incitament til effektivisering af udbydernes undervisnings-tilbud, herunder medvirke til at sikre, at så mange som muligt gennemfører danskuddannelse på kortere tid, blev der i 2004 indført en taxametermodel på området.

Ifølge denne model foregår betalingen fra kommune til udbyder efter takster pr. undervisningsmodul (modultakster), således at første modultakst udbetales til udbyderen, når en kursist påbegynder undervisningen på modul 1, anden modultakst udbetales, når kursisten har bestået en modultest på modul 1, tredje modultakst udbetales, når kursisten har bestået modultesten på modul 2 osv. Modultakstbetaling foregår i de tilfælde, hvor en kommune har indgået en driftsoverenskomst med en udbyder om at udbyde danskuddannelse.

Modultakstsystemet er den altovervejende betalingsform. Det fremgår dog af uddannelsesbekendtgørelsen, at kommunen kan indgå aftale med udbyderen om betaling for danskuddannelse af kortere varighed, hvis indhold omfatter mindre dele af undervisningen på et eller flere moduler. Endvidere gælder bestemmelsen om modulbetaling ovenfor ikke for kommunernes afregning med egne sprogcentre oprettet som kommunale institutioner, når der er tale om afregning for undervisning af kursister, der er bosiddende i kommunen. Kommunen vil dog frivilligt kunne vælge at tilrettelægge bevillingen til egne kommunale sprogcentre som modulbetaling.

Staten refunderer 50 pct. af kommunernes udgifter til danskuddannelse.

På finansloven er der fastsat vejledende modultakster for de tre danskuddannelser. Taksterne er kun vejledende, og kommune og udbyder af danskuddannelse kan derfor aftale, hvilke takster der skal gælde for de tre danskuddannelser.

### **5.2. De vejledende modultakster**

Det har de senere år været en opfattelse hos kommuner og udbydere af danskuddannelse, at de vejledende modultakster ikke er retvisende. Dette bekræftes af evalueringen af danskuddannelsen, der peger på, at de vejledende modultakster på Danskuddannelse 3 er for høje, og modultaksten på Danskuddannelse 1 og til en vis grad Danskuddannelse 2 er for lave i forhold til de faktiske omkostninger.

Evalueringen viser, at selv om modultaksterne kun er vejledende, er der en tendens til, at taksterne på finansloven anvendes som rettesnor ved fastsættelsen af de aftalte takster, som f.eks. en bestemt procentdel af de vejledende takster.

Overordnet viser evalueringen af danskuddannelsesloven, at modultakstsystemet som en hovedmodel fungerer udmærket, men at visse kursistgrupper passer dårligt ind i modellen. Det gælder de udenlandske arbejdstagere, som ofte er her i kortere perioder, traumatiserede kursister og ældre, hvis undervisningsforløb er vanskeligt at forudsige. Arbejdsgruppen vurderer, at modultakstsystemet ikke er tilstrækkeligt fleksibelt i forhold til visse kursistgrupper.



Hvis systemet med vejledende modultakster skal videreføres, kan det derfor overvejes at foretage en revision af taksterne.

Der kan imidlertid også stilles spørgsmålstejn ved, om de vejledende takster er nødvendige eller hensigtsmæssige.

I forbindelse med evalueringen af danskuddannelsesloven konkluderes, at modultaksterne og de gennemførte udbud har ført til en effektivisering. Dog peges på, at de vejledende takster "risikerer at låse et dynamisk marked fast på et pris- og omkostningsniveau, der ikke nødvendigvis afspejler de fortsat ændrede krav til kursisternes færdigheder, progression og sammenhæng til øvrige offentligt finansierede tilbud"<sup>1</sup>

Det kan på den baggrund overvejes at afskaffe de vejledende modultakster, således at det bliver mere tydeligt, at takstfastsættelsen er et kommunalt ansvar, der med fordel kan konkurrenceudsættes.

Ved at afskaffe de vejledende modultakster bliver alle kommuner og udbydere fremover nødt til selv at aftale sig frem til modultakster, der afspejler den kursistgruppe, som aftalen dækker.

#### **Anbefaling 8:**

- *De vejledende modultakster på de årlige finanslove afskaffes, således at kommune og udbyder frit kan aftale modultaksternes størrelse.*

Modultaksterne udløses i dag ved start på et modul. Dette rummer det problem, at der betales for kursister, der afbryder undervisningen midt i et modulforløb.

#### **Anbefaling 9:**

- *Det anbefales, at de aftalte modultakster opdeles i to lige store takster – en modultakst og en resultatattakst, således at afregningen i højere grad kan tage højde for, at nogle kursister stopper før modultest.*

Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere kan ikke tilslutte sig anbefaling 8 og 9, idet det ikke er beskrevet, hvilke forudsætninger finansieringsmodellen er baseret på. Landsforbundets primære ønske er centralt fastsatte timetakster, som knyttes til et bestemt antal timer pr. modul. Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser kan heller ikke støtte anbefalingerne og ønsker, at der indføres faste modultakster på finansloven, og at modultaksten opdeles i et driftstaxameter og et variabelt taxameter, som det kendes fra uddannelser under Undervisningsministeriets ressort.

---

<sup>1</sup> Deloitte, 2007.

### 5.3. Frit valg og placering af udbyder

Selvforsørgende udlændinge, der ikke modtager tilbud efter integrationsloven eller efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, har ret til frit at vælge udbyder, hvis udgifterne forbundet med deltagelse i undervisningen hos den valgte udbyder ikke overstiger den vejledende modultakst. For udlændinge, der modtager starthjælp, kontanthjælp eller dagpenge, er det kommunen, der træffer afgørelse om, hvorvidt kursistens ønske om valg af sprogcenter skal imødekommes.

Hvis der er flere udbydere af danskuddannelse i bopælskommunen, kan kursisten vælge mellem dem. Kursisten kan også vælge en udbyder, der er placeret i en anden kommune.

Det er ikke i strid med danskuddannelsesloven, at en kommune indgår en aftale med en udbyder, der er placeret i en anden kommune. Men det har vist sig at kunne medføre nogle u hensigtsmæssigheder, der betyder, at udbudsreglerne ikke kommer til at virke efter hensigten: At den, der vinder et udbud, får opgaven, og at den, der udbyder en opgave, også får opgaven til den pris, som den vindende udbyder har tilbudt.

#### **Eksempel:**

En kommune A har haft danskuddannelsesopgaven i kommunen i udbud, og udbyder 1 har vundet med det billigste tilbud. Udbyder 2, som tidligere varetog danskuddannelsesopgaven for kommune A, tabte udbuddet med et noget dyrere tilbud. Imidlertid fik udbyder 2 en aftale med kommune B og kunne derfor fortsætte som udbyder i kommune A. Mange af de kursister, der selv kunne vælge udbyder, valgte at fortsætte undervisningen hos udbyder 2, hvilket betød, at den undervisningsopgave, som udbyder 1 havde budt ind på og vundet, nu blev langt mindre end forudsat, hvilket medførte økonomiske tab for udbyderen, der i sit tilbud havde kalkuleret med et vist antal kursister. Endvidere påførte det kommune A merudgifter, fordi kommunen kom til at betale den højere modultakst hos udbyder 2. Det betød således, at udbudsreglerne delvist blev sat ud af kraft, fordi den der vandt udbuddet, ikke fik hele opgaven som forudsat, og kommunen ikke fik det tilbud og den pris, den havde valgt.

På den baggrund har arbejdsgruppen drøftet, hvordan kursisternes ret til frit valg af udbyder kan bevares, samtidig med at kommunerne kan styre udgifterne, deltagerne i udbuddet kan have relativt kendte vilkår, og udbudsreglerne kan virke efter hensigten.

Der er enighed i arbejdsgruppen om, at selvforsørgendes frie valg af udbyder skal fastholdes.

Det frie valg af udbyder vil være relevant, hvis kursisten fx ønsker at følge undervisningen i den kommune, hvor vedkommende arbejder, frem for i bopælskommunen, eller af anden grund vælger en skole uden for kommunegrænsen. Det frie valg er også relevant, hvis der i kommunen er flere skoler.

Den nuværende situation, hvor udbydere i andre kommuner (Kommune B) uden aftale med Kommune A kan etablere en skole eller filial "udenbys", har i et par konkrete tilfælde medført merudgifter for det offentlige, da afregningen her er sket til en modultakst, der har været højere, end det, kommune A har aftalt med sin hovedleverandør. Konkrete eksempler på oven-

stående kan endvidere vise sig at vanskeliggøre licitation, da det kan afholde kommuner fra udbyde danskuddannelsesopgaven.

#### **Anbefaling 10:**

- *Det anbefales på den baggrund, at en udbyder fremover kun kan tilbyde den ordinære danskuddannelse i en kommune efter aftale med den kommune, hvor undervisningen foregår. Det skal dog undersøges, hvordan det sikres, at undervisning på virksomheder, der er placeret uden for aftalekommune, fortsat kan finde sted.*

Forslaget vil ikke forhindre det nuværende frie valg af udbyder, og med det samtidigt foreslåede Intro-dansk vil der fortsat kunne tilrettelægges undervisning, der foregår på arbejdspladserne.

## **6. Undervisning i kultur- og samfundsforhold i Danmark**

### **6.1. Gældende regler**

Som udgangspunkt tilbydes alle udlændinge, der er omfattet af danskuddannelseslovens målgruppe, undervisning i kultur- og samfundsforhold i Danmark. Kommunalbestyrelsen i bopælskommunen kan dog undlade at tilbyde undervisningen til udlændinge, der må anses for at have tilstrækkelig viden om de emner, undervisningen omfatter.

Undervisningen i kultur- og samfundsforhold har altid været en integreret del af danskundervisningen på alle moduler, og er det stadig i dag. Før 1. januar 2004 indgik herudover et 20 timers kursus i samfundsforståelse som en del af introduktionsprogrammet. Dette kursus blev med vedtagelsen af lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. en integreret del af undervisningen - primært placeret på de første to moduler.

Da udlændingens dansksproglige færdigheder på de første moduler er begrænsede, forudsættes det, at der benyttes tolkebistand ved orienteringen om de emner, der indgår i undervisningen i kultur- og samfundsforhold i Danmark. Dette er der taget hensyn til ved fastsættelse af de vejledende modultakster, idet alle takster på de to første moduler på de tre danskuddannelser er forhøjet med 1.000 kr.

### **6.2 Udfordringerne**

Det fremgår af evalueringen, at udbyderne tilrettelægger undervisningen enten som selvstændige kurser eller som en integreret del af undervisningen. Udbyderne vurderer generelt, at kursisterne har noget ud af undervisningen, men at kurset ligger for tidligt i undervisningsforløbet under hensyn til, at det skal formidles på dansk. Udbyderne finder desuden ikke, at der er afsat tilstrækkelige ressourcer til tolkebistand.

Endvidere har det vist sig, at undervisningen i kultur- og samfundsforhold i dag ikke gennemføres på sprogcentre som forudsat i uddannelsesbekendtgørelsen. Dette skyldes dels, at de obligatoriske emner i uddannelsesbekendtgørelsen er for ambitiøse, når det forudsættes, at emnerne skal gennemgås inden for de første to moduler, dels logistikproblemer i forbin-

delse med brug af tolke. Endelig er der behov for at revidere de emner, der undervises i, da kursistgruppen i dag er en anden end i 2003, hvor emnerne blev fastlagt.

### **6.3. Mulige løsningsmodeller**

Baggrunden for uddannelsesbekendtgørelsens regel om, at undervisningen i kultur- og samfundsforhold fortrinsvis tilrettelægges i tilknytning til undervisningen på modul 1 og 2, er et ønske om, at udlændingen så hurtigt som muligt opnår et grundlæggende indblik i kultur- og samfundsforhold i Danmark. Undervisningen skal medvirke til, at kursisten hurtigt bliver i stand til at varetage erhvervsarbejde og tage del i samfundslivet i øvrigt. Dette er stadig målet med undervisningen.

#### **Anbefaling 11:**

- *Det anbefales, at pligten til at tilbyde særlig tilrettelagt undervisning i kultur- og samfundsforhold opretholdes, således at emnerne gennemgås på de tidlige moduler, men dog således, at underviseren konkret vurderer, hvilke dele af emnerne der er aktuelle for den pågældende kursistgruppe.*

#### **Anbefaling 12:**

- *Det anbefales, at Integrationsministeriet gennemgår og vurderer de obligatoriske emners relevans og aktualitet.*

#### **Anbefaling 13:**

- *Integrationsministeriet kortlægger, hvilke eksisterende materialer på andre sprog der kunne være relevante at bruge i undervisningen – herunder filmmateriale, der er versioneret til andre sprog.*

## 7. Uddannelses- og erhvervsvejledning

### 7.1. Gældende regler

Det fremgår af danskuddannelsesloven, at udbyderne skal vejlede kursisterne om danskuddannelsens gennemførelse.

Før 1. januar 2004 havde udbyderne pligt til at vejlede både om danskundervisning og om arbejdsmarked og videre uddannelse (ekstern vejledning). Baggrunden for lovændringen, der indskrænkede udbydernes vejledningsforpligtelse, var, at kommunerne dengang - som nu - har pligt til at vejlede udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, og man ville derfor undgå dobbeltvejledning. Det var endvidere vurderingen, at de udlændinge, der ikke er omfattet af integrationsloven, havde et mindre behov for vejledning, idet de måtte forventes at have ressourcer til at opsøge ungdoms- eller voksenvejledning.

### 7.2. Udfordringer

Det fremgår af evalueringen, at jobcentrene, som i dag har vejledningsforpligtelsen over for udlændinge omfattet af integrationsloven og ledige udlændinge, ikke har samme kendskab til kursisters kompetencer som vejleder og lærer på sprogskolerne.

Endvidere har foreløbige erfaringer med Integrationsministeriets jobguide-pulje vist, at det giver gode resultater, hvis vejledningen lægges på sprogskolen.

### 7.3. Mulige løsningsmodeller

Arbejdsgruppen har på flere møder drøftet spørgsmålet om vejledningsforpligtelsen.

Et flertal af arbejdsgruppens medlemmer finder, at vejledningsindsatsen bør blive hos jobcentrene, som har ekspertisen med hensyn til beskæftigelsesmuligheder.

#### **Anbefaling 14:**

- *KL og de statslige repræsentanter i arbejdsgruppen anbefaler, at vejledningsindsatsen for sprogcentrenes kursister forbliver i jobcentrets regi.*

Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere og Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser anbefaler derimod, at vejledning af kursisterne på sprogcentret om uddannelses- og erhvervs muligheder placeres på sprogcentrene.

## 8. Gebyr for deltagelse i danskuddannelse

### 8.1. Gældende regler

Efter de gældende regler kan en kommune opkræve et deltagergebyr pr. undervisningsmodul, hvis kursisten er selvforsørgende og ikke omfattet af integrationsloven. Hvis kommunen beslutter at opkræve gebyr, er der i uddannelsesbekendtgørelsen fastsat regler om størrelsen af det gebyr, der kan opkræves. Gebyret er afhængigt af kursistens opholdsgrundlag, således at gebyret er højere for personer, der alene opholder sig i Danmark i kortere tid uden et integrationsmæssigt sigte. (Gebyrsatserne er fastsat til op til 500 kr./1.000 kr./ 5.000 kr. pr. modul, jf. afsnit 3.3.)

### 8.2. Udfordringer

Det har vist sig ressourcekrævende for kommunerne at administrere de forskellige modul-takster, ligesom de forskellige takster har skabt utilfredshed blandt kursister, idet det betyder, at kursister på samme hold kan have meget forskellige betalingsvilkår. Endvidere har det vist sig, at kursisterne ofte må vente på undervisning efter hvert modulskift, fordi undervisningen først kan begynde, når kursisten har betalt sit gebyr.

### 8.3. Mulige løsningsmodeller

Det kan overvejes at forenkle og harmonisere opkrævningen af gebyr, subsidiært at afskaffe gebyropkrævningen.

#### Anbefaling 15:

- *Arbejdsgruppen anbefaler, at gebyrbetalingen forenkles og gøres ensartet i alle kommuner. En forenkling af gebyrbetalingen skal vurderes i forhold til gebyrpolitikken.*

Det er KL's opfattelse, at et eventuelt gebyr skal være af beskeden størrelse for at undgå, at det virker som en barriere for udlændingens deltagelse i danskuddannelse, men anbefaler ud fra et synspunkt om afbureaukratisering, at deltagergebyret afskaffes, da indtægterne ved et lavt gebyr let vil blive "spist op" af de administrative udgifter i forbindelse med opkrævningen.

Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser og Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere støtter anbefalingen om forenkling af gebyrbetalingen og anbefaler, at der ikke opkræves gebyr.

De forhold, der taler for et gebyr, er bl.a. at sikre, at de kursister, der frivilligt melder sig til danskuddannelsen, er motiveret for at gennemføre undervisningen. Det bemærkes i den forbindelse, at der ikke opkræves gebyr for nyankomne udlændinge, der følger danskuddannelse som led i et introduktionsprogram eller henvises til danskuddannelse som et aktivt tilbud.

Arbejdsgruppen finder, at det er vigtigt, at gebyret ikke sættes så højt, at det afholder f.eks. arbejdstagere og studerende fra at deltage i undervisningen. Ved fastsættelsen af gebyret bør der endvidere tages højde for takstbetalingen ved andre uddannelses tilbud.

For at forenkle gebyrsystemet kan man med fordel indføre et obligatorisk gebyr, der er ens for alle selvforsørgende - bortset fra kursister omfattet af integrationsloven - og som betales én gang, når undervisningsforløbet starter.

Det bemærkes endvidere, at der på en række af de videre danskuddannelses tilbud under Undervisningsministeriets lovgivning opkræves gebyrer. Gebyrsatserne på AMU er 550 kr. pr. 37 timers undervisning og gebyret betales af arbejdsgiveren eller jobcentret. Deltagergebyret på AVU er 100 kr. pr. fag. Der er intet deltagergebyr på FVU.

Eventuelle EU-retlige aspekter ved dette forslag skal undersøges.

## 9. Individuelle læringsplaner

### 9.1. Gældende regler

Det fremgår af § 8, stk. 4, i bekendtgørelse om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl., at udbyder sikrer, at der i samarbejde med kursisten udarbejdes en individuel læringsplan for kursistens danskuddannelse, som løbende justeres i overensstemmelse med kursistens læring og målene for kursistens aktuelle modulplacering.

Den individuelle læringsplan er et fælles pædagogisk arbejdsredskab for den enkelte kursist og dennes lærer/e, som kan være med til at effektivisere danskuddannelsen ved i højere grad at sætte fokus på kursistens faglige styrker og svagheder gennem hele undervisningsforløbet. Den individuelle læringsplan skal være et omdrejningspunkt for den enkelte kursist i den daglige undervisning og forudsættes brugt jævnlige.

### 9.2. Udfordringer

Evalueringen af implementeringen af danskuddannelsesloven viser, at de individuelle læringsplaner i de fleste tilfælde tager udgangspunkt i kravene til modultestene, men at læringsplanerne sjældent indgår direkte i undervisningen, som de var tænkt. I stedet er læringsplanen en plan, der tages op i forbindelse med, at en kursist er dumpet til eller har bestået en modultest. Evalueringen viser, at mange sprogcentre oplever, at det tager for lang tid at udarbejde planerne sammenlignet med udbyttet af planerne.

### 9.3. Mulige løsningsmodeller

Arbejdsgruppen finder, at ideen om individuelle læringsplaner er god, hvis den anvendes i undervisningen, men foreslår - ud fra et afbureaukratiseringssynspunkt - at læreren i hvert enkelt tilfælde selv må vurdere, om det er hensigtsmæssigt at udarbejde en individuel læringsplan. Dog peger arbejdsgruppen på, at der altid bør udarbejdes en individuel læringsplan for kursister med langsom progression.

#### **Anbefaling 16:**

- *Det anbefales, at de individuelle læringsplaner afskaffes som obligatoriske for så vidt angår kursister med et normalt progressionsmønster. Den enkelte lærer kan dog benytte de individuelle læringsplaner, hvor det findes hensigtsmæssigt. For øvrige kursister, der har særlige vanskeligheder med danskindlæringen og langsom progression, er læreren forpligtet til at udarbejde en individuel læringsplan.*



## **10. Tilsyn**

### **10.1. Gældende regler for tilsyn**

Det fremgår af danskuddannelsesloven, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at danskuddannelserne gennemføres efter reglerne i danskuddannelsesloven. Det betyder, at den kommune, der enten selv udbyder danskuddannelse på en kommunal skole, eller som har indgået en aftale med en privat eller offentlig udbyder om at udføre danskuddannelse, er forpligtet til at føre tilsyn med den institution, hvor undervisningen foregår.

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration har det overordnede tilsyn med området, ligesom ministeriet varetager det direkte tilsyn med prøverne.

### **10.2. Udfordringer i forbindelse med tilsyn**

Før 1. januar 2004 indeholdt bekendtgørelse om undervisning i dansk som andetsprog for voksne udlændinge m.fl. og sprogcentre nærmere regler om de tidligere centerkommuners tilsyn med sprogcentre. Indholdet og rammerne for det kommunale tilsyn med undervisningen i dansk som andetsprog for voksne udlændinge var desuden beskrevet i 'Vejledning om centerkommunernes tilsyn' fra januar 2000.

I forbindelse med ikrafttrædelsen af den gældende danskuddannelseslov den 1. januar 2004 blev der rejst et ønske om regelforenkling. Ønsket om regelforenkling betød bl.a., at der ikke blev fastsat nærmere regler om tilsynets førelse. Det betød ikke, at der ikke længere var en tilsynsforpligtelse for kommunerne, men at kommunerne fik større frihed til selv at tilrettelægge tilsynet.

Det fremgår af evalueringen, at de adspurgte seks kommuner i den kvalitative del af Rambølls undersøgelse opfatter tilsynet som værende af relativt overordnet karakter, og at kommunerne først og fremmest har fokus på den økonomiske udvikling. Det pædagogiske tilsyn med kvaliteten af undervisningen er derfor relativt begrænset. Det fremgår endvidere af evalueringen, at nogle kommuner ikke føler sig fagligt rustet til at foretage et pædagogisk tilsyn.

Det fremgår endvidere af Rambølls evaluering, at de 36 responderende kommuner i denne undersøgelse hovedsagelig fører tilsyn på baggrund af evalueringer, gennemgang af indberetninger og virksomhedsplaner, medens den personlige tilstedeværelse og den faglige dialog er lavt prioriteret. Kommunerne har måske haft intentioner om et mere omfattende tilsyn, men har ikke kunnet finde ressourcer eller prioriteret området.

Udfordringen er således at sikre, at kommunernes tilsyn med udbydere af danskuddannelse omfatter både det økonomiske, administrative og pædagogiske tilsyn.

Udbydere af danskuddannelse er omfattet af lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne m.v. Det betyder, at udbyderne skal offentliggøre en række oplysninger på deres hjemmeside, f.eks. uddannelses tilbud og læseplaner, udbyderens værdigrundlag og pædagogiske udgangspunkt, karaktergennemsnit og gennemførte evalueringer.

På Undervisningsministeriets område varetages tilsynet med uddannelsernes resultater, regeloverholdelse samt det økonomiske og institutionelle tilsyn af Undervisningsministeriet. Tilsynet sker f.eks. ved screeninger af institutionernes uddannelseskvalitet ved brug af indikatorerne prøvekarakter, prøveaflægning, fuldførelses- og frafaldsfrekvenser. Herudover foretages enkelte tilsynsbesøg, og der afholdes årlige møder/konferencer med de respektive skole- og forstanderforeninger. Endvidere udarbejdes en tilsynsplan med særlige indsatsområder og tilsynsrapport for hvert år. Der følges op over for de institutioner, hvor det skønnes nødvendigt.

### **10.3. Mulige løsningsmodeller**

#### **Anbefaling 17:**

- *Arbejdsgruppen anbefaler, at tilsynsforpligtelsen fortsat varetages af kommunerne, og at reglerne i danskuddannelsesloven og uddannelsesbekendtgørelsen klart præciserer kommunernes forpligtelse. Herudover skal Integrationsministeriet undersøge mulighederne for at styrke sit overordnede tilsyn med området.*

#### **Anbefaling 18:**

- *Kommunerne skal hvert tredje år udarbejde en kort redegørelse til Integrationsministeriet om, hvorledes tilsynsopgaven har været varetaget i perioden.*

Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser og Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere finder, at det pædagogiske tilsyn med danskuddannelse bør placeres i Integrationsministeriet.

## **Bilag 1. Kommissorium for arbejdsgruppe vedrørende opfølgning på evalueringerne af danskuddannelsesloven**

### **Baggrund**

Lov nr. 375 om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. af 28. maj 2003 trådte i kraft den 1. januar 2004 og afløste dermed den tidligere lov om undervisning i dansk som andetsprog for voksne udlændinge m.fl. og sprogcentre, jf. lovbekendtgørelse nr. 975 af 25. oktober 2000.

Med henblik på dels at øge fleksibilitet i uddannelsen, således at der i højere grad kan tages højde for den enkelte kursists uddannelsesbaggrund, kompetencer og nuværende beskæftigelsessituation, dels at gøre danskuddannelserne mere erhvervsrettede blev der med loven indført nye rammer og instrumenter.

Den 17. januar 2008 offentliggjorde Integrationsministeriet en evaluering af danskuddannelsesloven, herunder i hvilket omfang de nye rammer og instrumenter medvirker til at indfri lovens formål.

### **Arbejdsgruppens funktion og opgaver**

Med henblik på at vurdere behovet for at foretage regelændringer i lov om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl. nedsættes en arbejdsgruppe med eksterne repræsentanter, som med udgangspunkt i evalueringerne af danskuddannelsesloven skal bidrage til at belyse og uddybe nogle af de udfordringer, danskuddannelsesområdet står overfor. Mere konkret skal arbejdsgruppen drøfte og uddybe følgende temaer:

- Nye målgrupper
- Den treårige uddannelsesret
- Modultakstfinansieringen
- Indførelse af en bredere uddannelses- og erhvervsvejledning
- Gebyr for deltagelse i danskuddannelse
- Indførelse af en fritvalgstakst for de kursister, der selv vælger udbyder

### **Tidsplan**

Arbejdsgruppen afslutter sit arbejde senest oktober 2008.

### **Arbejdsgruppens sammensætning**

Arbejdsgruppen sammensættes af repræsentanter fra Finansministeriet, Integrationsministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Undervisningsministeriet, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (CIRIUS), KL, Foreningen af Ledere ved Danskuddannelser og Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere. DA og LO inddrages ad hoc.

Integrationsministeriet varetager formandskab og sekretariat for arbejdsgruppen.

### **Økonomi**

Arbejdsgruppens forslag forudsættes samlet set ikke at medføre merudgifter.

## **Bilag 2. Nye rammer og instrumenter i lov nr. 375 om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl.**

Lov nr. 375 af 28. maj 2003 om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. trådte i kraft den 1. januar 2004 og afløste dermed den tidligere lov om undervisning i dansk som andet-sprog for voksne udlændinge m.fl. og sprogcentre, jf. lovbekendtgørelse nr. 975 af 25. oktober 2000.

Formålet med den nye danskuddannelseslov er at sikre:

- Øget fleksibilitet, således at der kan tages højde for den enkeltes uddannelsesbaggrund og kompetencer som beskæftigelse, aktivering og uddannelse
- Øget effektivisering af danskuddannelsen, således at det er muligt at gennemføre uddannelsen inden for tre år
- Fastholdelse og udvikling af kvaliteten i undervisningen
- Et stærkere samspil med arbejdsmarkedet

Med henblik på at indfri disse målsætninger indeholder danskuddannelsesloven følgende nye rammer og redskaber:

**Tre danskuddannelser målrettet kursisternes uddannelsesbaggrund:** Danskuddannelse 1 for personer med ingen eller ringe skolebaggrund fra hjemlandet, Danskuddannelse 2 for personer med kort skole- og uddannelsesbaggrund og Danskuddannelse 3 for personer med mellemlang eller lang skolebaggrund. Danskuddannelse 1 afsluttes med Prøve i Dansk 1, Danskuddannelse 2 afsluttes med Prøve i Dansk 2, og Danskuddannelse 3 afsluttes efter modul 5 med Prøve i Dansk 3 og efter modul 6 med Studieprøven, som er det dansksproglige adgangskrav til en række videregående uddannelser.

**Regelforenkling:** Større frihed for kommunerne til organisering og gennemførelse af danskundervisningen gennem regelforenkling af uddannelsesområdet.

**Tre-årig uddannelsesret:** Begrænsning af uddannelsesretten for alle til tre år som en hovedregel. Personer, der har været afskåret fra at deltage i uddannelsen på grund af sygdom, barsel m.v. eller på grund af ustøttet beskæftigelse på mindst 30 timer om ugen, hvis udlændingens beskæftigelse og forhold i øvrigt har indebåret, at udlændingen i en periode ikke har haft mulighed for at benytte sig af tilbuddet om danskuddannelse.

**Afsluttende prøver:** Indførelse af centralt stillede prøver som afslutning på alle tre danskuddannelser.

**Erhvervsretning:** Erhvervsretning af uddannelserne på alle niveauer og integration af kurset i kultur- og samfundsforståelse i danskuddannelserne, herunder oplysning om rettigheder og pligter med hensyn til aktiv arbejdssøgning m.v.

**Modulopdelt undervisning:** Mere synlig sproglig udvikling ved opdeling af uddannelserne i 6 moduler med klare, evaluerbare mål for progressionen. Etablering af en introducerende fase i begyndelsen af uddannelsesforløbet med særlig vægt på udvikling af mundtlige færdigheder og kendskab til arbejdsmarkedsforhold.

**Flere mulige udbydere:** Ved lovændring i 2003 blev det muligt for kommunerne at indgå overenskomst med andre udbydere end sprogcentre. Med Danskuddannelsesloven muliggøres en yderligere udvidelse af udbyderkredsen, hvorefter danskuddannelserne kan udbydes af sprogcentre (kommunale og private), andre offentlige uddannelsesinstitutioner og andre private udbydere, når der er tale om virksomhedsbaseret danskundervisning samt mulighed for frit valg af udbyder for selvforsørgende udlændinge, der ikke modtager aktiveringstilbud.

**Fleksibel undervisning:** Øget fleksibilitet i gennemførelsen af danskuddannelsen med hensyn til tid, sted, indhold og tilrettelæggelse, der i højere grad sikrer et individualiseret og virksomhedstilpasset uddannelsesstilbud, og gennemførelse af danskuddannelserne i tæt tilknytning til arbejdspladser.

**Resultatstyring gennem modultakstfinansiering:** Resultatstyring af udbyderne af danskuddannelserne via vejledende, progressionsbaserede takster pr. modul fastsat på de årlige finanslove. Taksten afregnes med udbyderne pr. påbegyndt modul. Betaling kan normalt kun finde sted én gang pr. modul.

### Bilag 3. Evaluering af danskuddannelsen

---

Integrationsministeriet offentliggjorde i januar 2008 en evaluering af Danskuddannelsesreformen, der består af følgende delanalyser:

- Rambøll Management: *'Med moduler som motor – evaluering af implementering af Danskuddannelsesloven'*. Gennemført i perioden september 2006 - september 2007.
- Deloitte: *'Undersøgelse af danskuddannelsens modultakstsystem'*. Gennemført i perioden maj 2006 – august 2007.
- AKF (Anvendt Kommunal Forskning): *'Progression i danskundervisningen før og efter den nye danskundervisningslov'*. Gennemført i perioden juni - september 2007.
- DPU (Danmarks Pædagogiske Universitet): *'Overgangen fra Studieprøven til de videregående uddannelser'*. Gennemført i perioden maj 2006 – november 2007.

Evalueringen viser overordnet, at de nye rammer og instrumenter medvirker til at fremme lovens målsætninger. Progressionen for kursister på alle tre uddannelser er øget væsentligt. Især på Danskuddannelse 1 – der er for kursister med ingen eller ringe skolebaggrund fra hjemlandet - er der sket fremskridt. I dag bruges der 51 procent færre undervisningslektioner end tidligere. På Danskuddannelse 2, der er møntet på udlændinge med kort skolegang, er antallet af lektioner faldet med 36 procent, og på Danskuddannelse 3 for personer med mellemgang og lang skolegang er timeforbruget faldet med 27 procent.

Evalueringen viser endvidere, at kursisterne generelt er meget tilfredse med undervisningen, ligesom der er tilfredshed blandt både sprogkursister og virksomheder med væksten i undervisningstilbud, som understøtter fleksibel og individualiseret undervisning - ikke mindst mulighederne for aften- og weekendundervisning.

Evalueringen peger dog samtidig på punkter i danskuddannelsessystemet, hvor der kan være behov for ændringer. Selv om evalueringen viser, at modultest og modultakstfinansieringen rummer klare incitamenter til øget effektivitet, fremgår det også, at det nye finansieringsystem i praksis anvendes uflexibelt. Mere end 80 pct. af afregningen af danskuddannelsen sker efter modultakster, og der afregnes i mere end halvdelen af tilfældene med statens vejledende takster. Det er især de kommunale udbydere, der læner sig op af de vejledende takster, mens de private aktører i højere grad afregner til modultakster under de vejledende takster. At de vejledende modultakster i vidt omfang anvendes som faste takster og ikke - som det var tænkt - som et udgangspunkt for forhandlinger, indebærer en risiko for, at taksterne ikke afspejler de faktiske omkostninger.

Det fremgår endvidere af evalueringen, at aftagerne af danskuddannelserne – herunder virksomhederne – stadig efterspørger styrkede dansk kundskaber hos kursisterne.

#### **Bilag 4. Relationer til anden lovgivning, politiske aftaler, aftaler med arbejdsmarkedets parter m.v.**

---

- **Regeringens firepartsaftale om integration af maj 2002 med arbejdsmarkedets og de kommunale parter**  
Fleksibel mulighed for danskundervisning, der først afsluttes, når den enkelte har opnået de mulige og nødvendige sproglige kvalifikationer.
- **Regeringens aftale af oktober 2002 med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti om "Flere i arbejde"**  
Trinvis opkvalificering til arbejdsmarkedet baseret på en fleksibel kombination af danskundervisning, uddannelse, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud.
- **Integrationsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1593 af 14. december 2007**  
Flygtninge og udlændinge, der har familiesammenføring efter udlændingelovens almindelige regler, tilbydes efter integrationsloven et treårigt introduktionsprogram, der blandt andet omfatter danskuddannelse.
- **Regeringens aftale af 2. november 2006 med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om udmøntning af globaliseringspuljen**  
Tre-årigt forsøg med Grundtilbud i arbejdsmarkedsdansk, som skal tilrettelægges med henblik på arbejdsmarkedets behov og evt. senere deltagelse i for eksempel en arbejdsmarkedssuddannelse eller en almen voksenuddannelse.
- **Regeringens aftale december 2006 om en ny firepartsaftale om integration med arbejdsmarkedets og de kommunale parter.**  
Jobpakker, som er sammenhængende forløb med opkvalificering i form af blandt andet faglige kurser og danskuddannelse, samt Grundtilbud i arbejdsmarkedsdansk, der indgik i den politiske aftale om udmøntning af globaliseringspuljen.
- **Regeringens plan for international rekruttering, oktober 2007, & Jobplanen, februar 2008.**  
'Erhvervsrettet danskundervisning over internettet'
- **Regeringens aftale af 20. juni 2006 med Dansk Folkeparti om fremtidig indvandring**  
Tidsubegrænset opholdstilladelse betinget af en bestået Prøve i Dansk 2 eller Prøve i Dansk 1 og en engelskprøve på et niveau svarende til Prøve i Dansk 2. Dette gælder udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, og andre herboende udlændinge med undtagelse af udlændinge omfattet af EU-reglerne.

- **Regeringens aftale af 8. december 2005 med Dansk Folkeparti om indfødsret**  
Udlændinge - herunder udlændinge omfattet af EU-reglerne - der ønsker at blive optaget på lovforslag om indfødsrets meddelelse, skal blandt andet bestå Prøve i Dansk 3 med et gennemsnit på 02.
  - **Regeringens udlændingeaftale af 22. september 2008 med Dansk Folkeparti**  
Udlændinge - herunder udlændinge omfattet af EU-reglerne - der ønsker at blive optaget på lovforslag om indfødsrets meddelelse skal bestå Prøve i Dansk 3 med et gennemsnit på 4.
-